

DEJAN VINKOVIĆ DOCENT SPLITSKOG PMF-a UPOZORAVA NA NEODGOVORNOST AKAD

Sveučilišta Hrvatsku

EMSKJE ZAJEDNICE KOJA ĆE REZULTIRATI SOCIJALNIM LOMOVIMA

vode ravno u propast

PIŠE: MATE PRLIĆ SNIMIO: STIPE MARINOVIĆ

Hrvatski znanstvenik **Dejan Vinković** posljednjih je tjedana digao buru zahtjevom za mićanje emisije 'Na rubu znanosti' **Krešimira Miška** iz Znanstveno-obrazovnog programa Hrvatske televizije u Zabavni program, te sukobom s kolegom **Vladimrom Paarom** jasno poručivši da ovaj akademik laže i obmanjuje javnost. Ti njegovi istupi zainteresirali su medije znatno više od njegova prošlogodišnjeg otkrića do sada nepoznate faze kod formiranja planeta te objave tog

znajete, dakle što vas boli, imate li temperaturu i slično, potom doktor može postaviti dijagnozu i početi s liječenjem. Kad imate bolestan sustav tada također imate određene simptome, jer kada vidite fizičara, uz to akademika, kako javnosti podmeće priču da se Žemlja udaljava od Sunca, pa da nam zbog toga dolazi ledeno doba, što je notorna glupost, onda je to jedan simptom. Ali, nije bitno što on govori, nego zašto akademska zajednica šuti, zašto mu to dopušta! Nije u ovom slučaju

Ukoliko se hitno nešto ne poduzme po pitanju ljudskog kapitala – slijedi nam trajno zaostajanje za razvijenim svijetom!

članka u vodećem znanstvenom časopisu 'Nature'. Međutim, ovaj 38-godišnji docent na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu (PMF) u Splitu, koji je doktorirao na Sveučilištu Kentucky, a zatim četiri godine bio na poslijedoktoratu na glasovitom Institutu za napredne studije u Princetonu, niti malo ne žali što je s Miškom i Paarom došao u središte pozornosti. Dapače... Dobio je priliku pokazati kako hrvatski znanstveni sustav ne funkcionira, te da ovakva organizacija, s autonomnim sveučilištima koja nemaju nikakvu odgovornost prema društvu, vodi Hrvatsku u – propast.

- Kada dodete liječniku, prvo vas pita koje simptome prepo-

bitan Vladimir Paar, nego mi iz akademske zajednice koji se moramo ograditi, jasno mu javno reći: to što pričate nije istina, pa vi i dalje pričajte ako želite. Još jedan simptom bolesti sustava je taj da se osam godina u znanstvenom programu Hrvatske televizije prikazuje emisija koja promovira pseudoznanost. Emisija 'Na rubu znanosti' ignorira dokaze i realni svijet te potiče ljude da vjeruju šarlatanima. Znanost, primjerice, dokaže da neke teorije ne mogu funkcionirati, ali ova emisija, za razliku od znanosti, odbacuje dokaze i nudi - vjerovanje. Takva emisija nije znanstvena, te može biti jedino dio zabavnog programa. Nije to trivijalno pitanje jer tre-

Srbi najjavljaju ulaganje u znanost od 800 milijuna eura, ako to ostvare - zgazit će nas

Problem šutnje

- Ako će akademska zajednica šutjeti, tko će onda govoriti? Istinska odgovornost za stanje u društvu je na akademskoj zajednici. U nas postoji problem šutljive, uspravane intelektualne manjine. To treba mijenjati!

Studenti, otidite vani

- Studentima uvijek govorim, odite vani, probajte naći mjesto na kojem ćete napredovati, iskažite do maksimuma svoje sposobnosti. Nakon toga je pritisak na ovoj sredini da vas vrati i da zajednica kapitalizira vaše znanje. Nije problem što studenti odlaze, nego je problem što se dogodi kad se vrate. Povratničke priče su tragične, pogotovo što nije problem u novcu – ima ga!

ba pogledati kontekst: mediji prolaze krizu identiteta, ne znaju kako će se razvijati, a i sama akademska zajednica je u očitoj krizi – to stvara plodno tlo za razvoj pseudoznanstvene scene. Emisija, dakle, nije znanstvena, a treba se pitati i je li i zabavna kada se, primjerice, u njoj govori da virus HIV-a nije uzročnik AIDS ili kada se promoviraju nadriliječnici koji tvrde da liječe... Koliko smo duboko zaglibili dovoljno govori brojka od čak 9000 potpisnika peticije koji tvrde da iza moje inicijative stoji urota masona.

Zašto ste se vratili u Hrvatsku?

- Vratio sam se s točno definiranim planom razvoja prestižnog studija astrofizike, zajedno s kolegama, stručnjacima iz svijeta. Prepoznao sam da splitsko Sveučilište i regija imaju enormne mogućnosti za razvoj, vidio sam da u sustavu postoji novac za projekte kao što je moj, međutim šokirao sam se kada sam vidio kako sustav funkcionira. Iako ministarstvo izdvoji sredstva, prosljedi ih sveučilištu, to nužno ne znači da će kvalitetne sveučilišne inicijative uistinu i dobiti ta sredstva. Država, dakle, daje ogromna sredstva sve-

učilištima, ali ona nemaju nikakvu odgovornost. Najgora je stvar koja se dogodila hrvatskoj akademskoj zajednici upravo ta zakonska niša da sveučilišta postaju sama sebi važna te tako postaju neodgovorna. Nitko ne pita – dajemo vam velika sredstva, gdje su rezultati? Pogledajte samo splitsko Sveučilište – hoće li nam se ikada vratiti ogromna investicija u beton, kamen i željezo?

Mislite na gradnju kampusa?

- Da! Zašto se dio tog novca nije uložilo u dovođenje znanstvenika, projekata, tehnologije? Zgrade neće donijeti povrat novca, u njih smo samo preselili stare probleme. Ja istinski ne vidim način na koji će splitsko Sveučilište vratiti investiciju od preko milijardu kuna, gledajući u svjetskim okvirima radi se o velikim sredstvima. Ulaže se ogroman novac, a nitko ne pita za kvalitetu nastave, kvalitetu te znanosti, ne postoji nikakva strategija. Po tome vidite da nešto ne štima. Indikatori stanja su i povratnici, koji nisu zadovoljni, a eklatantan simptom da sustav ne funkcionira je i treći mandat rektora Ivana Pavića. Splitsko Sveučilište unutar sebe ima iz-

vrskih istraživača, profesora, ali problem je, kao i u svugdje, što akademskom zajednicom upravljaju ljudi kojima je samo važno zadržati svoje položaje. Trenutačno je na djelu rat generacija u akademskoj zajednici, dolazi do sukoba izvan očiju javnosti i to daje nadu. Nažalost, ovdje biologija igra najbitniju ulogu...

Znači, postoji otvoreni sukob mlađe i starije generacije na sveučilištima?

- Da! Naravno, govorim generalno, jer i među starijom generacijom ima krasnih ljudi...

HALO, MINISTRE

Gradnjom kampusa broj studenata u Splitu se povećao s osam tisuća na preko 20 tisuća. Zar to ne opravdava investiciju?

- To je tipično ušminkavanje rezultata, tragično za hrvatsku privredu! Nedavno je Ministarstvo slavodobitno objavilo kako smo po broju visokoobrazovanih stigli Austriju. Istina, u mladoj dobnoj skupini smo dosegli 20 posto visokoobrazovanih, što je usporedivo s Austrijom. Ali, kad usporedimo Austriju i Hrvatsku po indeksu konkurentnosti privrede, oni su na 17. mjestu, a mi

72. Okej, možda to i nema toliko veze sa sveučilištima, ali pogledajmo gdje ti istraživači u Hrvatskoj rade: skoro 90 posto istraživača je na državnom budžetu, dakle na sveučilištima, državnim institutima, a vrlo mali je postotak u privredi. U Austriji ih pak 70 posto radi u privredi. Na kraju dolazimo do ključnog pitanja, sveučilišta trebaju 'proizvoditi' radnu snagu, a ona većinom izbacuju kadar društveno-humanističkih smjerova. Od 1990. do 2005. bilježimo uzlet tog sektora čiji studenti dobrim dijelom završavaju na burzi ili se uhljebe u državnim službama. Drugim riječima, to što sveučilišta rade potpuno je nepovezano s tržištem rada i to privreda osjeća. Postavlja se pitanje kako prisiliti sveučilišta da rade za potrebe privrede, kada je njima zajamčena neovisnost i akademska sloboda. To se iznutra neće promijeniti, sveučilištima je dobro! Država kao vlasnik sveučilišta treba intervenirati i prelomiti tu nelogičnost zbog koje dolazi do lomova u privredi. Ako to Sabor ne napravi, crno nam se piše. Pogotovo kada pogledamo što se događa u našem najbližem susjedstvu: Slovenija se priklju-

čuje razvijenima, a Austrija hvata korak s najrazvijenijim državama. Srbija najavljuje ulaganje od 800 milijuna eura u znanost. Ako to ostvari – pregazit će nas! Stvari će se zakotrljati tek kada ministar gospodarstva pozove na red ministra obrazovanja. To će se dogoditi kada privreda počne pucati, a to se događa već sada u nekim sektorima.

POLITIČKA NEVOLJA

U kojem smjeru se treba Hrvatska razvijati?

- Treba postaviti pitanja: Stvari koje radimo, možemo li ih raditi jeftinije nego što će ih raditi Iсток? Može li se naša privreda natjecati s jakim privredama? Nas se ne pita, ovo je pitanje pukog preživljavanja, treba napraviti rez i reći više ne može ovako, što prije to učinimo, bit će lakše. Trebamo reorganizirati privredu, dogodit će se veliki socijalni lomovi, a sada se opet vraćamo na sveučilišta koja trebaju generirati kadrove potrebne tržištu. Razumijem prirodni strah od promjene, ali naši ljudi su sposobniji nego što vladajući misle....

Dobro, ali strah je očito velik. Što će se dogoditi ako ne na-

pravimo taj zaokret?

- Stručnjaci za ljudske resurse su egzaktno izračunali, predviđjeli i jasno poručili Hrvatskoj: ukoliko se hitno nešto ne poduzme po pitanju ljudskog kapitala – slijedi nam trajno zaostajanje za razvijenim svijetom! Stoga je obrazovanje temelj našeg budućeg opstanka, a stanje nije alarmantno samo na sveučilištima, nego i u osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju. Pa, nama se već urušila nastava prirodnih znanosti u školama jer nedostaje nastavnika, a praktična nastava je gotovo nestala! U velikom međunarodnom PISA istraživanju pokazalo se koliko nam malo srednjoškola zna primijeniti svoje znanje u praksi, a uz to se pokazalo i da smo zemlja s najmanjim brojem redovnih sati prirodnih znanosti u školama. Postoje razni strateški dokumenti koji jasno i nedvosmisleno govore oko toga što je prioritet Hrvatske oko svih tih pitanja, jer ovo što pričam se već jako dobro zna. Ali, naprosto ne postoji politička volja da se takvi strateški potezi i povuku u praksi, pa čekamo dok nas panika ne pregazi. To nije razvoj, to je stihija. ■

Društvo znanja nije floskula

- Država treba težiti društvu znanja. Međutim, zbog friziranja stanja, javnost je ideju društva znanja počela shvaćati kao floskulu, nitko ne vjeruje u nju, i to se treba promijeniti. Društvo znanja nam svima treba biti cilj.

Ministar vezanih očiju

- Ministarstvo Dragana Primorca krenulo je ambiciozno u razne projekte, ali zavevanih očiju. Forma je bila važnija od sadržaja i naravno da se ta kula od karata počela urušavati. Ipak, istaknuo bih da je bila dobra politika decentralizacije sveučilišta, razvoj centara izvan Zagreba.

Sukob Đikića i Radmana

- Sukob Ivana Đikića i Miroslava Radmana za mene je veliko razočaranje. Medils je propustio grandioznu šansu i velika šteta je učinjena. Ne zbog toga što kvantitativno nije ostvaren znanstveni rezultat, nego što je propuštena prilika da se pokaže hrvatskoj akademskoj zajednici kako se stvara institut, kako treba funkcionirati moderna svjetska znanstvena institucija. U Medils se dosta sredstava uložilo, trebalo je pratiti sve dokumentacijom, trebao je postojati projekt razvoja. Ovako se u javnosti stiče dojam da znanstvenici nisu sposobni voditi institut, a to je zaista porazno.